

MARIA MARTSELINA DAROVSKA¹

KUL LUBLIN

Пробудження і відновлення поваги до людського життя – виклик для Католицької Церкви

Treść: Вступ; 1. Церква шанує і проповідує Євангеліє життя; 2. Сім'я як спільнота, у якій реалізується служіння життю; 3. Практичні форми служіння людському життю – відповідь на виклики сучасного світу; Закінчення; Резюме; Summary: *Reawakening and restoring respect for human life a challenge for the Catholic Church*; Streszczenie: *Budzenie i przywracanie szacunku dla życia ludzkiego wyzwaniem dla Kościoła katolickiego*; Бібліографія.

Ключові слова: життя, сім'я, діти, аборт, контрацепція, Євангеліє, виклики.

Key words: life, family, children, abortion, contraception, Gospel, challenges.

Słowa kluczowe: życie, rodzina, dzieci, aborcja, antykoncepcja, Ewangelia, wyzwania.

Вступ

Життя – це найцінніший дар, який людина отримала від Бога, адже це її існування, яке, зокрема, покликане до участі в житті того самого Бога, що її створив. Таке існування у своєму фізичному аспекті чутливе до прогресу і регресу стосовно свого кінця, а смерть завжди припиняє розвиток, навіть духовний. Тому впродовж своєї земної мандрівки людина будує своє земне

---

¹ Autorka, pochodzi z Ukrainy, jest absolwentką Instytutu Teologicznego im. św. Józefa Bilczewskiego Archidiecezji Lwowskiej. Artykuł powstał w oparciu o niepublikowaną pracę magisterską pt. *Umacnianie szacunku dla życia ludzkiego w świetle encykliki Evangelium vitae* napisaną na Wydziale Teologii KUL w Lublinie, gdzie obecnie kontynuuje studia w zakresie duszpasterstwa rodzin. Poza tym należy do Akcji Katolickiej Archidiecezji Lwowskiej, bierze czynny udział w akcjach *pro-life* w Polsce i Ukrainie oraz służy ludziom jako pielęgniarka i wolontariuszka. ORCID: 0009-0008-0786-6567.

призначення та готує свою вічність – у Божому Царстві або поза ним².

Головна мета статті – показати цінність людського життя у світлі навчання Католицької Церкви, а також виявити загрози людському життю в сучасному світі, що, зі свого боку, є викликом для Церкви. Отже, буде вказано роль Церкви у боротьбі за людське життя, повагу до нього та його захист. Зокрема особлива увага буде звернена на актуальність проблеми контрацепції і абортів, зачаття *in vitro* і, що безпосередньо з цим пов'язано, – демографічну проблему.

Церква під проводом Святого Духа завжди стає на захист людського життя. Своє життя кожна людина отримала від Бога, і воно безцінне в Його очах. Цю незаперечну святість і недоторканість людського існування у навчанні Церкви буде представлено на підставі її офіційних документів, визначне місце серед яких займає енцикліка св. Йоана Павла II *Evangelium vitae*. Крім теоретичного навчання, буде розглянута душпастирська діяльність Церкви в цьому аспекті, адже такі складні і болісні виклики вимагають термінової відповіді та систематичних дій. Тому будуть запропоновані деякі ініціативи *pro life*, як відповідь «культури смерті», що є пропозицією світу, який відкинув Бога і Його закони.

Спершу буде розглянута роль Церкви у її проповідуванні Євангелія – Доброї новини, що стосується життя і безпосередньо є життям. Після того, буде представлена сім'я, яка є домашньою Церквою і водночас санктуарієм життя, адже саме вона є місцем народження життя, його плекання і всебічного виховання. Сім'я також є свідком служіння життю на всіх його етапах – від зачаття до смерті. Водночас усе більше країн у всьому світі погоджується на легальні аборти і евтаназію, все більшої популярності набувають різноманітні протизаплідні засоби, а з іншого боку – штучне запліднення. До того ж зростає схвалення суспільства подібних правових норм. Натомість Церква, вірна Божому і природному праву, завжди стоїть на захисті життя від зачаття до природної смерті. І така її позиція залишиться незмінна, бо вона ґрунтується на тому, що є суттю християнства.

Однак таке непохитне обстоювання своїх переконань без намагання зрозуміти сучасний світ приносить Церкві все нові й нові поразки. Прикладом цьому, зокрема, є країни Заходу, які легалізували аборти і погоджуються на евтаназію. Такі сучасні загрози життю є викликом для Церкви, тому на закінчення будуть розглянуті практичні форми служіння людському життю, що їх пропонує вселенська спільнота послідовників Христа. А це її безумовна

---

² Пор. Ж.-М. ОБЕР, *Моральне богослов'я*, Львів 1997, с. 193.

відповідь на виклики сучасного світу, який не завжди прислухається до Божого голосу і природного права, записаного в серці кожної людини.

1. Церква шанує і проповідує Євангеліє життя

Людство є людством життя, якому Бог у своїй безкорисливій любові дав Євангеліє життя, і завдяки цьому люди можуть перемінитися та досягнути спасіння. Через Творця життя, коштом безцінної крові Христа, через очищення водою Хрещення, християни вщеплені в Нього. Так внутрішньо відновленні благодаттю Духа, вони стають народом для життя, а отже, мають жити згідно з цим покликанням. Вони отримали від Бога місію, бо служіння життю – це обов'язок, який народжується з усвідомлення приналежності до Божого народу – Церкви. Божий народ належить Богові і призначений проголошувати діла Його сили, а джерелом натхнення та любові для виконання цієї місії є Божий Син, який своєю смертю дав світові життя³.

Уся місія Церкви зосереджується і розвивається через євангелізацію, що є благодаттю і дорученням, яке Ісус Христос дав на початку її діяльного шляху: «Ідіть же по всьому світу та проповідуйте Євангелію усякому створінню» (Мк 16,15). Це доручення завжди залишається однаково важливим і актуальним. Тому кожен учень Христа особисто покликаний продовжувати діло свого Вчителя, і ніхто не може від цього обов'язку ухилитися. Обов'язок служити життю покладений на всіх і на кожного зокрема. Це еkleзіальне завдання, яке вимагає жертвовного діяння всіх членів християнської спільноти. Кожний християнин покликаний проголошувати Євангеліє життя і звершувати його в Літургії, а також упродовж усього життя реалізувати в служінні. Сучасна ситуація світу однозначно вимагає, щоб на заклик Христа відповідати рішуче і великодушно⁴.

Церква, яка покликана служити всьому людству, пропонує світові співпрацю в дусі діалогу, подібно як Бог у своєму єдинородному Синові, який став людиною, промовляє до людей як до друзів і з ними перебуває. До того ж Церква не керується жодною земною амбіцією, а має на меті лиш одне: під проводом Утішителя Духа продовжувати справу самого Христа. Адже Христос прийшов у світ, щоб свідчити правду, щоб спасати, а не судити, служити, а не щоб Йому служили (пор. Мт 20,28)⁵.

³ Пор. Папська Рада «Справедливість і мир», *Компендіум Соціальної Доктрини Церкви*, Київ 2008, п. 13.

⁴ Пор. Іван Павло II, Післясинодальне апостольське повчання *Christifideles laici*, Львів 2013, п. 33.

⁵ Пор. Папська Рада «Справедливість і мир», *Компендіум Соціальної Доктрини Церкви*, п. 13.

Проголошення Ісуса – це проголошення життя. Він є Словом життя, і в Ньому об'явилося життя (пор. 1 Йн 1,1-2). Він є вічним життям, яке було в Отця і об'явилося людям. Бог уділив це життя людині, земна екзистенція якої спрямована до повноти життя, тобто до вічного життя, і тільки в ньому віднаходить свій повний сенс. Тому просвітлені Євангелієм життя християни мають проголошувати і свідчити про нього, адже воно тотожне з Ісусом. Це Євангеліє перевищує будь-які людські очікування і показує, на які вершини винесена гідність людської особи. Тому його потрібно доносити до кожного людського серця і пронизувати ним усе людське суспільство⁶.

Незмінне і завжди нове Христове Євангеліє Церква повинна доносити також сучасним сім'ям, адже і вони покликані прийняти Божий задум і згідно з ним жити. Оскільки Божий задум про подружжя і сім'ю має на увазі чоловіка та жінку в їхньому конкретному щоденному існуванні в означених соціальних і культурних обставинах, Церква, щоб виконати свій обов'язок, мусить пізнавати ту ситуацію, в якій подружжя та сім'я реалізують своє завдання⁷.

У цьому контексті варто наголосити на особливому значенні теперішнього часу. Нерідко сучасним людям, які щиро шукають відповіді на важкі повсякденні питання свого подружнього та сімейного життя, світ пропонує дуже звабливі погляди і розв'язання проблем, які всіляко, явно чи завуальовано, зневажають правду та гідність людської особи. Таку позицію займають й могутні сітки організацій засобів масової інформації, які непомітно ставлять під загрозу свободу та здатність об'єктивної оцінки. Є вже багато таких, що, усвідомивши ту загрозу, в якій перебуває людська особа, беруться діяти на користь правди. До них долучається Церква зі своєю євангельською здатністю розпізнавання, служачи правді, свободі й гідності кожної людини⁸.

Християнська сім'я, зі свого боку, у міру того, як приймає Євангеліє та розвиває свою віру, стає тією спільнотою, яка має обов'язок проголошувати Євангеліє. Святий Павло VI наголошував, що сім'я як Церква повинна бути тим простором, у якому передається Євангеліє і з якого Євангеліє випромінюється. Отже, у сім'ї, яка усвідомлює це завдання, всі її члени проповідують Євангеліє і водночас приймають євангельську благовість. Батьки, передаючи дітям Євангеліє, можуть від них перейняти глибоке переживання того самого Євангелія. Така сім'я стає благовісницею для

---

⁶ Пор. ІВАН ПАВЛО II, Енцикліка *Evangelium vitae* (далі: EV), п. 80, <https://katekhytyka-6.blogspot.com/2018/01/evangelium-vitae-1995.html> [14.10.2023].

⁷ Пор. ІВАН ПАВЛО II, Апостольське повчання *Familiaris consortio* (далі: FC), п. 4, <http://katekhytyka-6.blogspot.com/2018/01/familiaris-consortio-1981.html> [14.10.2023].

⁸ Пор. *Там само*

багатьох інших сімей і середовищ, у яких вона перебуває⁹.

Сучасне та майбутнє звіщення Євангелія великою мірою залежить від домашньої Церкви. Ця апостольська місія сім'ї коріниться у таїнстві Хрещення й набуває нової наснаги у благодаті таїнства Подружжя, щоб передавати віру, щоб освячувати і перетворювати суспільство згідно з задумом Божим. Християнська сім'я, особливо сьогодні, має особливе покликання: бути свідком пасхального союзу Христа за посередництвом невинного випромінювання радості любові та переконливої надії. Абсолютна потреба сімейної катехизації виявляється з великою силою в особливих ситуаціях. Зокрема там, де антирелігійне законодавство вимагає припинити виховання у вірі, де поширене безвір'я робить неможливим практикування релігії, то домашня Церква – це єдиний катехитичне середовище, в якому діти та молодь можуть пізнавати і розвивати свою віру¹⁰.

Крім того, Євангеліє життя сім'я проголошує особистою та спільною молитвою. Таким способом сім'я прославляє Бога і дякує Йому за дар життя, просячи про зміцнення і витривалість у випробуваннях та стражданнях на щодень через жертвність в любові, а найкращим прикладом у цьому для всіх християнських сімей завжди є Святе Сімейство¹¹.

Стаючи християнським подружжям, своє рішення чоловік і жінка приймають перед Богом. Отже, вони мають усвідомлювати, що у своїй поведінці не можуть діяти самовільно, тільки завжди керуватися узгодженою з Божим законом совістю і виявляти послух Церкві, яка достовірно пояснює цей закон у світлі Євангелія. Цей Божий закон повною мірою виявляє значення подружньої любові, захищає її та спонукає до справжньої людської досконалості. Так християнські подружжя, довіряючись Божому Провидінню та плекаючи дух жертвності, прославляють Творця і прагнуть досконалості у Христі, коли виконують свої подружні обов'язки з почуттям людської та християнської відповідальності¹².

2. Сім'я як спільнота, у якій реалізується служіння життю

Чоловік і жінка мають властиву собі неповторну гідність. Створені на образ і подобу Божу вони реалізують своє життєве покликання не тільки як

⁹ Пор. FC, п. 52.

¹⁰ Пор. Там само.

¹¹ Пор. EV, п. 93; JAN PAWEŁ II, *List do Rodzin Ojca Świętego Jana Pawła II*, Wrocław 1998, п. 23.

¹² Пор. Другий Ватиканський Собор, Душпастирська конституція *Gaudium et spes* (далі: GS), п. 50, в: М. ПЕТРОВИЧ (ред.), *Документи Другого Ватиканського Собору (1962-1965). Конституції, декрети, декларації. Коментарі*, Львів 2014, с. 334-416.

окремі особи, а й як пари – спільноти любові, що спрямовані до єдності та плідності і що живуть у спільноті з Богом завдяки одне одному¹³. У таїнстві Подружжя двоє людей стають взаємним даром одне для одного з огляду на свою чоловічу і жіночу ідентичність. Відкриваючи подружнє значення тіла та скеровуючи його одне до одного, вони водночас відкривають цілісність виміру життя¹⁴.

Створених на образ Бога й наділених справжньою гідністю осіб чоловіка і жінку в подружжі мають єднати ті самі почуття, подібне думання і взаємне освячення. Бог є любов, а любов вимагає єднання, міжособистісного виміру, тому немає любові, яка б не виявлялася стосовно до іншої людини. Подібно як Бог є Єдиний у Трьох Божих Особах, так подружжя пара є Його віддзеркаленням і образом. Чоловік і дружина є одним тілом, духом і серцем, в різності статі та особистості¹⁵. У своєму наслідуванні Христа, Другої Особи Пресвятої Трійці, у radoшах і жертвах свого покликання, через свою вірну любов, вони мають ставати свідками того таїнства любові, що його Господь відкрив світові своїм втіленням, життям, смертю і воскресінням¹⁶.

Християнське подружжя, творячи спільноту любові і життя, стає живою часткою Містичного тіла Христа. Отже, у подружжі і сім'ї, що є найменшою спільнотою Церкви, стає присутньою і твориться вся Церква. Це відбувається завдяки тому, що ця найменша спільнота – спільнота любові, домашня Церква, має участь у пророцькій, священницькій та царській функції Христа. Вона також як домашня Церква пов'язана з Церквою-Матір'ю, тобто парафією, дієцезією і всією Вселенською Церквою, яка народжує, виховує і будує християнську сім'ю, виконуючи щодо неї місію, яку отримала від Господа. Церква проповідує сім'ї Боже слово, звершує таїнства, збагачуючи і зміцнюючи благодаттю, а також спонукує і веде до служіння любові на взірць Христа¹⁷.

Джерелом сили для подружжя та сім'ї є Євхаристія – таїнство, в якому Ісус залишив себе як поживу, а також для того, щоб люди мали життя (пор. Йн 10,10). Це життя, зокрема, для подружжя, батьків і сімей Він передав разом

---

¹³ Пор. ФРАНЦИСК, Апостольська адгортація *Amoris laetitia*, п. 155, <http://katekhytyka-b.blogspot.com/2018/07/evangelii-gaudium-2013.html> [14.10.2023]; Священна Конгрегація Католицького Виховання, *Виховні дороговкази в людській любові Напрявні для статевого виховання*, Львів 2006, п. 26.

¹⁴ Пор. ІВАН ПАВЛО II, *Чоловіком і жінкою створив їх. Богослов'я тіла*, Львів 2022, с. 103.

¹⁵ Пор. М. BRZEZIŃSKI, *Biblijnoteologiczne podstawy duszpasterstwa rodzin*, в: R. KAMIŃSKI та інші (ред.), *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, Lublin 2013, с. 84.

¹⁶ Пор. GS, п. 52.

¹⁷ Пор. Z. ZAREMSKI, *Apostolat rodziny naglącą potrzebą Kościoła*, в: M. FIAŁKOWSKI (ред.), *Duszpasterstwo w Polsce. 50 lat inspiracji Soboru Watykańskiego II*, Lublin 2015, с. 162-163

із даром Святого Духа. Ісус установив таїнство Євхаристії під час Тайної Вечері на взіреть родини, щоб ті, зі свого боку, могли у близькій зустрічі за споживанням їжі відчувати близькість Бога¹⁸.

Євхаристійна жертва також відображає союз любові Христа з Церквою. Власне в цій жертві Нового Завіту християнське подружжя знаходить те коріння, з якого воно береться; ця жертва внутрішньо зміцнює і невинно оживляє їхній подружній союз. Євхаристія є джерелом любові, оскільки вона відтворює жертву Христової любові до Церкви. З різних членів сімейної спільноти євхаристійний хліб творить одне тіло, а також дає участь у єдності Церкви. І тоді участь у Христовому Тілі стає невичерпним джерелом місіонерського динамізму християнської сім'ї¹⁹.

Подружню любов Господь благоволив зцілити, вдосконалити і звеличити особливим даром благодаті й милосердя. Така любов закорінена в любові Бога до людини і виявляється у вірності, повазі, нерозривності подружнього зв'язку та плідності²⁰. Отже, шлюб і подружня любов скеровані до народження і виховання дітей. Бог, який сказав: «Не добре чоловікові бути самому» (Бут 2,18) і від початку створив людину чоловіком і жінкою, бажаючи дати їй особливу співучасть у своєму ділі творіння, благословив їх словами: «Будьте плідні і множьте» (Бут 1,28). Тому справжнє плекання подружньої любові та весь устрій сімейного життя, що випливає з неї, спрямовані до того, щоб подружжя, не забуваючи про інші цілі шлюбу, були готові до відважної співпраці з любов'ю Творця і Спасителя, який через них постійно збільшує та збагачує свою сім'ю²¹.

Обов'язок передавання людського життя і виховання – це особлива місія подружжя. У цьому вони співпрацюють із Богом Творцем, тому мають виконувати своє завдання з усією відповідальністю, з повагою до Бога, у взаємній згоді ухвалюючи правильні рішення як для свого власного блага, так і блага своїх дітей, народжених чи сподіваних. Водночас вони мають зважати на матеріальні і духовні обставини часу та свого життєвого становища, а також дбати не тільки про добро сімейної спільноти, а й земного суспільства та Церкви²².

Для досягнення повноти життя і виконання своєї місії потрібна взаємна згода і одностайність подружньої пари, а також співпраця батьків у вихованні

¹⁸ Пор. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin*, п. 18.

¹⁹ Пор. FC, п. 7.

²⁰ Пор. J. GOLEŃ, *Poradnictwo małżeńsko-rodzinne*, с. 378.

²¹ Пор. GS, п. 50.

²² Пор. *Там само*.

дітей, адже сім'я – це школа людяності. У вихованні важлива як турбота матері, якої передусім потребують молодші діти, так і активна присутність батька. Батьки мають виховувати своїх дітей так, щоб у зрілому віці вони могли з повним усвідомленням своєї відповідальності піти за своїм покликанням, зокрема священицьким чи богопосвяченим, та обрати для себе такий життєвий стан, у якому, якщо одружаться, могли б створити власну сім'ю у сприятливих для цього моральних, соціальних і економічних умовах²³.

У сім'ї різні покоління мають допомагати одне одному набувати повнішої життєвої мудрості й узгоджувати особисті права з іншими вимогами суспільного життя, що становить фундамент суспільства. Тому всі, що мають вплив на суспільство і соціальні групи, повинні ефективно співпрацювати у плеканні інституту подружжя та сім'ї. Державна влада за свій священний обов'язок має визнавати їхню справжню природу, захищати й розвивати її, берегти громадську мораль і сприяти сімейному добробуту. Вона має захищати право батьків на народжування потомства і виховання його в колі сім'ї. Відповідним законодавством і різними заходами має також піклуватися про тих, що позбавлені сімейного блага, й надавати їм належну допомогу²⁴.

Священники, заохочені з дбайливістю плекати покликання подружньої пари в їхньому подружньому та сімейному житті, використовуючи різні душпастирські засоби: проповідування слова Божого, літургійне богослужіння та іншу духовну допомогу, а також лагідно й терпеливо зміцнювати їх у труднощах і з любов'ю втішати, – щоб таким чином формувалися сім'ї, які випромінюють справжню любов і щастя. Різні організації, передусім об'єднання сімей, мають словом та ділом підтримувати молодь і подружні пари, особливо шойно повінчані, й виховувати їх до сімейного, суспільного та апостольського життя. Для блага подружжя й сім'ї можуть послужити вчені, зокрема біологи, лікарі, соціологи та психологи²⁵.

3. Практичні форми служіння людському життю – відповідь на виклики сучасного світу

Папа Йоан Павло II в енцикліці *Evangelium vitae*, присвяченій цінності людського життя, оцінюючи ліберальне суспільство, вважає його безперспективним з огляду на те, що воно втрачає розуміння Бога і людини. Це суспільство, в якому водночас змагаються культура життя і культура смерті, тобто йде війна сильних проти слабких. Саме тому у всьому світі,

---

²³ Пор. GS, п. 52.

²⁴ Пор. Там само.

²⁵ Пор. Там само.

в якому все помітніший брак пошани до життя, лунає голос Церкви, що стає на його захист. Мета Церкви – підтвердити цінність людського життя та його недоторканість і водночас пробудити сумління людей, щоб вони могли розрізнати добро і зло, і завдяки цьому будувати нову культуру життя та його захищати²⁶.

Людське життя від першої миті свого існування належить Богові, оскільки, з одного боку, воно від Нього походить, а з другого – призначене для вічності. Тому людина має право на життя від моменту свого зачаття і аж до природної смерті. Безпосередні аборти, незалежно від того, чи це вбивство є метою, чи тільки засобом для якоїсь мети, є злочином, і такий вчинок глибоко суперечить моральному закону. За цю провину проти людського життя Церква карає канонічною карою екскомуніки²⁷.

Життя розпочинається від запліднення яйцеклітини, і вже відтоді не є життям батька чи матері, тільки нової людської істоти, що самостійно розвивається. Тому захист життя людини ще в лоні матері – це обов'язок кожної людини, незалежно від її віри в Бога чи релігійної приналежності, і водночас це спеціальне завдання кожного християнина. У реалізації цього завдання важлива довіра, витривала молитва, апостольство в найближчому оточенні, а також у середовищі навчання і праці²⁸.

Відповіддю Церкви на проблему, пов'язану із захистом життя, є організація надзвичайного душпастирства. У реалізації такого душпастирства потрібно брати до уваги специфічні обставини та потреби конкретних груп людей, а також зважати на їхній моральний і релігійний стан. Душпастирська опіка має огортати людей, які стоять перед рішенням вчинити аборт, а також тих, що вже його зробили. Незалежно від ситуації така опіка матиме дві форми – з залученням таїнств або без них²⁹.

Передусім треба наголосити на ролі та важливості таїнства Покаяння і Примирення, яке, окрім зустрічі з живим Богом і прощенням гріхів, має також терапевтичний чи лікувальний ефект. У складній життєвій ситуації, якою, зокрема, є вбивство ненародженої дитини, сповідь має допомогти людині відкрити її християнську ідентичність завдяки усвідомленню

---

²⁶ Поп. J. KOWALSKI, *Kontekst Powstania Encykliki „Evangelium Vitae” i jej istotne treści*, в: A. MŁOTEK, T. RERON (ред.), *Życie – dar nienaruszalny. wokół encykliki Evangelium vitae*, Wrocław 1995, с. 27-28.

²⁷ Поп. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, кан. 1398.

²⁸ Поп. EV, п. 60; D. SOBOLEWSKA-BIELECKA, *Każdy z nas był ludzkim embrionem*, Sandomierz 2012, с. 134-135.

²⁹ Поп. M. KALINOWSKI, *Aborcja*, в: R. KAMIŃSKI та інші (ред.), *Leksykon teologii pastoralnej*, Lublin 2006, с. 17-18.

принципів моральності. Натомість інші форми індивідуальної пастирської підтримки – це різноманітні консультації, душпастирська розмова, духовне керівництво, а також телефон довіри. Така допомога повинна брати до уваги два аспекти людського життя – психічний і духовний, що можуть допомогти людині відкрити і прийняти Бога, а також зробити її сумління вразливим на інші сфери християнського життя³⁰.

Згідно з навчанням енциклік *Humanae vitae* і *Familiaris consortio* продовженням душпастирського служіння у сповідальниці є католицька сімейна консультація. Місією такої консультації – це допомога сім'ям згідно з нормами католицької подружньої етики. Такі консультації є упривілейованою сферою апостольства мирян і водночас важливим аспектом душпастирства. Їхнє завдання, зокрема, це виявити, що таке насправді подружжя і сімейна любов, а також вказати на гідність кожної людини, незалежно від того, на якому етапі розвитку вона перебуває, виховуючи до відповідального батьківства. А ознайомлюючи наречених і молоді подружжя з природніми методами планування сім'ї, сімейна консультація, з одного боку, займається профілактикою таких загроз для зачатих дітей як аборт чи контрацептивна ментальність, а водночас вказує дорогу до взаємної гармонії і поваги подружжя одне до одного та до своїх дітей³¹.

На жаль, в сучасному світі ментальний зв'язок контрацепції з перериванням вагітності стає щоразу очевидніший. Легкодоступні засоби контрацепції – хімічні ліки, внутрішньоматкові спіралі та вакцини – не тільки не запобігають абортам, а й самі їх провокують на початкових стадіях розвитку людської істоти. Ця проблема поширена у всьому світі і також вимагає особливої уваги з боку Церкви³².

З іншого боку, Церква звертає увагу на сучасні технології штучної репродукції, для лікування різних форм безпліддя. Однак такі технології, зокрема метод *in vitro*, неприйнятні з морального погляду, оскільки вони відокремлюють акт прокреації від справжнього людського контексту подружньої близькості. Крім цього, з'являється більше ембріонів, ніж потрібно для перенесення до материнської утроби. Потім ці так звані залишкові ембріони начебто служать розвитку науки чи медицини, стаючи жертвами людських експериментів. У такий спосіб людське життя зводять лише до ролі біологічного матеріалу, який можна використовувати будь-яким способом. Святий Йоган Павло II однозначно засудив і назвав злочином проти

---

³⁰ Пор. Там само.

³¹ Пор. А. SKREZKO, *Katolicka poradnia rodzinna*, в: *Leksykon teologii pastoralnej*, с. 355-356.

³² Пор. EV, п. 13.

гідності людських істот будь-яке використання ембріонів та людських зародків у медичних експериментах як джерела органів або тканин для пересадки, оскільки вони мають таке саме право на повагу, як і народжене дитя чи кожна людина. Вбивство невинних людських істот, навіть якщо приносить користь іншим, становить абсолютно неприпустиму дію³³.

Ще одним важливим моральним аспектом, пов'язаним із життям та народжуваністю, є демографічна проблематика. На демографічний приріст чи спад народжуваності може впливати державна влада, спонукаючи до відповідальності подружжя та сім'ї, і, безперечно, беручи до уваги право кожної людської істоти до життя, навіть ненародженої. Політика щодо регулювання народжуваності, яка заохочує або змушує до використання контрацепції, стерилізації чи абортів, морально неприйнятна. Для розвитку демографічного приросту уряди повинні створювати економічні, суспільні, медичні, культурні засоби, які б цілковито вільно і відповідально заохочували подружжя до продовження життя. Це дорога розвитку, яка шанує гідність осіб і сім'ї, а також культуру народів. Служіння Євангелії життя створює цінні можливості співпраці з іншими Церквами та релігійними спільнотами, згідно з економічними діями, до якого заохочував Другий Ватиканський Собор. Діалог і співпраця з іншими релігіями і всіма людьми доброї волі для охорони життя – це завдання і відповідальність для всього людства. Така співпраця, з усвідомленням цінності і гідності життя, дасть змогу уникнути занепаду цивілізації в третьому тисячолітті³⁴.

Отже, проповідувати Євангелію життя і водночас їй служити можна різними формами суспільної діяльності і політичної активності, зокрема поширюючи правду про людське життя і пропагуючи його захист. Люди, що по-особливому покликані служити суспільству загалом, а в ньому кожній людині, для спільного добра мають обов'язок бути відважними і відповідальними за всі аспекти людського життя, також і фізичного. Адже людська особа, яку Бог наділив безмежною гідністю і цінністю, створюючи її на свій образ, не може бути засобом чи способом для досягнення якоїсь мети. Людське життя є святе, і Бог є Господом цього життя від його початку і до кінця. Тому про життя потрібно піклуватися, його підтримувати і йому допомагати на кожному етапі розвитку³⁵.

---

³³ Пор. EV, п. 14; M. KRÓLCZYK, *Realizacja podstawowych celów małżeństwa w kontekście współczesnych uwarunkowań społeczno-kulturowych*, Kraków 2018, с. 152.

³⁴ Пор. EV, п. 91.

³⁵ Пор. J. GOLEŃ, *Poradnictwo małżeńsko-rodzinne*, с. 382.

На рівні держави особлива відповідальність спочиває на політиках, від яких залежить ухвалення законів. Саме від них залежить, чи ці закони зважатимуть на гідність особи, і чи ці закони будуть загрозою для життя, чи, навпаки, берегтимуть його. Тому важливо, щоб такі люди дослухалися до голосу свого сумління і зіставляли його з голосом моральної правди. Крім цього, потрібно усувати все, що є посяганням на життя, і огортати турботою сім'ї, зокрема, материнство. Уся соціальна політика кожної держави має завжди зважати на сім'ю, адже це первинний та основний осередок суспільства³⁶. Це також стосується політики в праці, щоб можна було узгоджувати ритм праці з ритмом родинного життя, з опікою дітей і старших людей³⁷.

Закінчення

Мета цієї статті – вказати на стурбованість Церкви тенденціями сучасного світу, зокрема тими, що стосуються поваги до людського життя, зокрема найменш захищеного – зачатого і ще не народженого. Для цього насамперед було розглянуто місію Церкви як проповідування Євангелія життя, до чого зобов'язані всі християни, незалежно від їхнього життєвого покликання. А на підставі аналізу Документів Церкви, що стосуються гідності та цінності людського життя, вказано – людське життя святе і недоторкане, а отже потребує захисту від його зачаття і аж до природної смерті.

Місцем прищеплення поваги до життя є вся Церква, і насамперед її найменша спільнота – домашня Церква, тобто сім'я. Згідно з Божим задумом, саме у сім'ї має з'являтися нове життя, у колі найближчих людей воно має зростати і розвиватися. Навчання Церкви, її настанови, є завжди доцільними і переконливими, оскільки базуються на Божому слові – вічному і непомильному. Це навчання не втрачає своєї актуальності уже впродовж двох тисяч років, і надзвичайно важливе для сучасного світу. Адже воно виявляє найглибший вимір Божої любові, що спонукає берегти це життя, поважати його і любити кожну людину як Боже створіння, незалежно від того, на якому етапі життя вона перебуває і яких обмежень зазнає.

Сім'я як найосновніша і найважливіша спільнота не тільки еклезіальна, а й суспільна, має надважливу місію – з любов'ю служити життю і нести цю любов у світ. Для цього необхідна співпраця між членами сім'ї, і водночас співпраця з Творцем і Церквою, яку Він заснував, і з усіма людьми доброї волі. Тому, крім сім'ї, у служінні людському життю велику роль відіграють

---

³⁶ Пор. Верховна Рада України, *Сімейний кодекс України*, ст. 3, https://protocol.ua/ua/simeyniy_kodeks_ukraini_stattya_3/ [01.11.2023].

³⁷ Пор. EV, п. 90.

різні об'єднання і спільноти, даючи особисте свідчення життя, залучаючись у волонтерство, беручи участь у суспільній, церковній, громадській чи політичній діяльності. У реалізації цих багатьох і складних завдань та подоланні різноманітних труднощів завжди можна сподіватися на допомогу Бога, який став людиною і невпинно огортає її своєю турботою у служінні Церкви.

***

Резюме

Головна мета статті – показати цінність людського життя у світлі навчання Католицької Церкви і водночас вказати на деякі небезпеки, які в сучасному світі загрожують цьому життю, що, зі свого боку, є викликом для Католицької Церкви. Для реалізації поставленої мети використано дедуктивний метод, зокрема метод аналізу джерельних текстів, метод інтерпретації та порівняння, а також метод синтезу і умовисновку. Незаперечну святість і непорушність людського буття представлено на підставі документів навчання Церкви, серед яких найважливіше місце займає енцикліка папи Івана Павла II *Evangelium vitae*. Аналізуючи загрози, особливу увагу звернено на такі проблеми, як контрацепція та аборт, запліднення *in vitro*, а також на проблему демографії. Стаття вказує на форми душпастирської діяльності Церкви стосовно нагальних і водночас складних викликів, що стоять перед нею. Серед них, зокрема, найважливішими можна вважати деякі ініціативи *pro-life* як відповідь християн на «культуру смерті», що її пропонує світ, який відкидає Бога і Його закон.

Summary

Reawakening and restoring respect for human life a challenge for the Catholic Church

The main aim of the article is to show the value of human life in the light of the teaching of the Catholic Church, and at the same time to point out some of the threats to which life is exposed in the modern world, which constitute a challenge for the Catholic Church. The deduction method and its specific methods, such as: the method of analysis of source texts, the method of interpretation and comparison, as well as the methods of synthesis and inference, were used to achieve the intended objective. The undeniable holiness and inviolability of the human being is presented on the basis of the documents of the Church's teaching, among which the encyclical of Pope John Paul II *Evangelium vitae* occupies an important place. Among the risks, particular attention was paid to the problems

of contraception, abortion and IVF, as well as demographic problems. The article also shows selected forms of pastoral activity of the Church in the face of urgent and complex current challenges. Among them, some pro-life initiatives deserve special attention as a response by members of the Church to the “culture of death” proposed by a world that rejects God and His law.

Streszczenie

Budzenie i przywracanie szacunku dla życia ludzkiego wyzwaniem dla Kościoła katolickiego

Głównym celem artykułu jest ukazanie wartości życia ludzkiego w świetle nauczania Kościoła katolickiego, a jednocześnie wskazanie niektórych zagrożeń, na jakie we współczesnym świecie życie jest narażone, stanowiących wyzwanie dla Kościoła katolickiego. W osiągnięciu zamierzonego celu wykorzystano metodę dedukcyjną oraz jej metody szczegółowe, takie jak: metodę analizy tekstów źródłowych, metody interpretacji i porównawczą, a także metody syntezy i wnioskowania. Niezaprzeczalna świętość i nienaruszalność bytu ludzkiego została przedstawiona na podstawie dokumentów nauczania Kościoła, wśród których ważne miejsce zajmuje encyklika papieża Jana Pawła II *Evangelium vitae*. Pośród zagrożeń szczególną uwagę zwrócono na problemy antykoncepcji i aborcji oraz zapłodnienia pozaustrojowego in vitro, a także problemy demograficzne. Artykuł ukazuje także wybrane formy działalności duszpasterskiej Kościoła wobec pilnych a zarazem złożonych aktualnych wyzwań. Pośród nich na szczególną uwagę zasługują niektóre inicjatywy *pro-life* jako odpowiedź członków Kościoła na „kulturę śmierci”, którą proponuje świat odrzucający Boga i Jego prawo.

Бібліографія:

Brzeziński, M. (2013). Biblijnoteologiczne podstawy duszpasterstwa rodzin. B: R. Kamiński та інші (ред.), *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna* (80-83). Lublin: Wydawnictwo Diecezji Rzeszowskiej.

Goleń, J. (2013). Poradnictwo małżeńsko-rodzinne. B: R. Kamiński та інші (ред.), *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna* (378-393). Lublin: Wydawnictwo Diecezji Rzeszowskiej.

Jan Paweł II (1998). *List do Rodzin Ojca Świętego Jana Pawła II*. Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej.

Kalinowski, M. (2006). Aborcja. B: R. Kamiński та інші (ред.), *Leksykon teologii pastoralnej* (17-18). Lublin: TN KUL.

Kodeks Prawa Kanonicznego (1984). Poznań: Pallottinum.

Kowalski, J. (1995). Kontekst Powstania Encykliki „*Evangelium Vitae*” i jej istotne treści. В: А. Мłотек і Т. Reroń (ред.), *Życie – dar nienaruszalny. Wokół encykliki Evangelium vitae* (23-33). Wrocław: Papieski Fakultet Teologiczny.

Królczyk, M. (2018). *Realizacja podstawowych celów małżeństwa w kontekście współczesnych uwarunkowań społeczno-kulturowych*. Kraków: Wydawnictwo Scriptum.

Skreczko, A. (2006). Katolicka poradnia rodzinna. В: R. Kamiński та інші (ред.), *Leksykon teologii pastoralnej* (355-358). Lublin: TN KUL.

Sobolewska-Bielecka, D. (2012). *Każdy z nas był ludzkim embrionem*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne.

Zarembski, Z. (2015). Apostolat rodziny naglącą potrzebą Kościoła. В: М. Fiałkowski (ред.), *Duszpasterstwo w Polsce. 50 lat inspiracji Soboru Watykańskiego II* (161-182). Lublin: Wydawnictwo KUL.

Верховна Рада України (2023). *Сімейний кодекс України*. Взято з: https://protocol.ua/ua/simeyniy_kodeks_ukraini_stattya_3/ [01.11.2023].

Другий Ватиканський Собор (1965). Душпастирська конституція *Gaudium et spes*. В: М. Петрович (ред.). (2014), *Документи Другого Ватиканського Собору (1962-1965). Конституції, декрети, декларації. Коментарі* (334-416). Львів: Свічадо.

Іван Павло II (1988). Післясинодальне апостольське повчання *Christifideles laici*. Львів: Місіонер.

Іван Павло II (1981). Апостольське повчання *Familiaris consortio*. Взято з: <http://katekhytyka-6.blogspot.com/2018/01/familiaris-consortio-1981.html> [14.10.2023].

Іван Павло II (1995). Енцикліка *Evangelium vitae*. Взято з: <https://katekhytyka-6.blogspot.com/2018/01/evangelium-vitae-1995.html> [14.10.2023].

Іван Павло II (2022). *Чоловіком і жінкою створив їх. Богослов'я тіла*. Львів: Свічадо.

Обер, Ж.-М. (1997). *Моральне богослов'я*. Львів: Стрім.

Папська Рада «Справедливість і мир» (2004). *Компендіум Соціальної Доктрини Церкви*. Київ: Кайрос.

Святе Письмо Старого і Нового Завіту. І. Хоменко (пер.). Львів: Місіонер 2008.

Священна Конгрегація Католицького Виховання (1983). *Виховні дороговкази в людській любові. Напрямні для статевого виховання*. Пер. П. Гусак (2006). Львів: Свічадо.

Франциск (2013). Апостольська адгортація *Amoris laetitia*. Взято з: <http://katekhytyka-6.blogspot.com/2018/07/evangelii-gaudium-2013.html> [14.10.2023].